

Esőben és viharban.

— Beszély. —
(Folytatás.)

III.

Néhány pillanat alatt a császárvár romjai előtt állott a műépítész és várapozásterjesen lépett be a nyitott kapun.

Tekintete átfutá a romokat, melyek biznyságot tevének ama palota gazdag pompájáról, melyet rötszakálu Frigyes hatszáz év előtt itt kifejtett, de mely a harminczéves háború alatt annyi más dicső műépülettel együtt a svédek által elpusztított.

De nem a fényes műépítészet részei valának, mik most a fiatal embert lebilincselék. Amennyire felébredtettek volna érdeklődését máskor: most csaknem figyelm nélkül maradtak ama hölgyalak miatt, melyet tekintete azonnal felfedezett.

Egy feldőlt oszlopon ült, elmélyedtnék látszék a pompás arabeszkekkel ékített kapu lerajzolásában.

A szilárd férfias léptek zaja eljutott hozzá; fejét gyorsan felemelé és szemeit a belépőre veté.

Igen, ő volt a fénykép eredetije, de szebb és impozánsabb a valóságban.

Egyenesen hozzá ment, és széles karimájú kalapját szöke fürteiről levéve, tiszteletteljes hangon mondá: — Nagysád megtisztelt engem, midőn ide rendelni méltóztatott.

Magában pajzán kedvvel vette észre a büszke idegenkedő tekintetet, melylyel őt a hölgy nagy szemei végigmérék; azonban úgy tett, mintha mitsem venne észre, és elfogulatlanul, szilárd hangon folytatá:

— Amint a vonattal megérkeztem, a vendéglős azonnal jelenté a nekem szóló parancsot, melyet teljesíteni nem haboztam, noha teljesen homályban vagyok az iránt, hogy minek köszönhetem e megtiszteltetést.

A hölgy arcán pereznői zavar mutatkozott, de csakhamar — mintha a kaland mulatságos volta kacagásra kényszerítené — ajkai körül alig észrevehetőleg némi idegzetes rángás mutatkozott, mit azonban legyőzve, öntudatos méltósággal mondá:

— Ez a vendéglős által elkövetett sajnálatra méltó tévedés, mi azonban könnyen megmagyarázható, minthogy mindazon ismertető jel, melyet neki az általam várt férfiura nézve adtam, önre teljesen illő. Nem gondolta-e ön is, hogy bizonyára tévedés van a dologban?

A fiatal ember pajzán kacagásban tört ki, azután mondá: — Nemesak hogy gondoltam, de sőt biztosan hittem is, hogy itt csak a véletlen űzi játékát.

— Ha ön ezt bizonyosan hitte, miért jött el mégis? hangzék röviden és élesen a kérdés a hölgy ajkairól.

— Hogy miért? — válaszolá könnyedén az idegen és szemei nyugodtan állák ki a sötét szempár vilámain, melyek ha arra voltak számítva, hogy sujtsanak, ezen hatást épen nem idézik elő. — Ezért ismét csak a merész véletlent teheti kegyed felelőssé, mely ugyanazon időben, melyben kegyed ezen történelmi mondák által körülzött helyet figyelmére méltatja, egy kutató szakavatott műépítést vezetett ide, kinek nagysád bizonyára megengedi, hogy vizsgálódhassék.

A hölgy ajkaiba harapott, mert a mondott szavak gunyoros hangsúlyozása bosszantá. Vállat-vonva felkelt helyéről s közönyösen mondá: »Akkor ezen szakavatott kutatásoknak nem akarok tovább utjokban lenni« — s ezzel menni készült.

Csaknem ijedten mondá erre a fiatal ember:

— Talán csak nem akar nagysád innen távozni s engem azon kínos tudatban itt — hagyni, hogy kegyedet innen elűztem? Miért akar oly rögtön elmenni, mielőtt rajzát befejezné? Kérem, maradjon! — szólt esdőleg tovább — inkább nézzünk itt együttesen körül, talán lehetek oly szerencsés és ezen érdekes műépítészeti alakzatokról nyújthatok némi felvilágosító magyarázatot; és . . .

— Köszönöm! — szakítá hidegen félbe a hölgy az ifju ember élénk beszéd-folyamát, — láttam itt már eleget és ideje, hogy távozzam innen.

— Nos, hát ha nincsen itt elegendő tér kettőnk részére — viszonzá bosszankodva és nyomatékosan az ifju — úgy én leszek az, ki innen távozik! De előbb még egy kötelességet kell teljesítenem, t. i. egy kis tárgyat kell átadnom, melyet a cseresnyevételnél — s most ismét a kedélyes humor érzék ki kellemes csendes hangjából — ejtett ki kegyed, s melynek szerencsés megtalálója én valék.

Ezzel a talált névjegy-tartót elővóná és udvarias meghajlással a hölgynek átnyujtá.

— Ah! — kiálta fel ez meglepetve. — Ez valóban az enyém, s még nem is vettem észre, hogy elvesztettem.

— Azonban honnan tudja ön, hogy e kis tárcza az enyém? — folytatá némi habozással, de azért szemeit bátran és kérdőleg függesztve az idegenre — s hogy cseresnyét vettem?

Pillanatra gunyos mosoly játszott a férfi ajkain, azután komikus, titokzatos arczczal mondá: — Ismét csak ama sokat jelentő véletlentől, mely az életben oly nagy szerepet játszik, s mely annyi egyénről, anélkül, hogy ezek sejtélemmel bírnának erről, biztos tudomást szerez számunkra.

Büszke mozdulattal veté hátra fejét az ifju hölgy, nem tudva mily értelemben vegye a férfi homályos szavait.

E mozdulatot látva az ifju, idegen hangon folytatá: — S most, miután a szolga teljesíté kötelességét, mennie kell, nehogy kegyedet ingyen elriaszssa.

— Nem, önnek nem kell innen elmennie — mondá a hölgy, miután pillanatig az ifju férfi nyílt, becsületes arczára szögezte tekintetét. Az imént udvariatlan voltam ön irányában, holott hálára kötelezett. Maradjon csak; én is maradok, és köszönettel fogadom ajánlatát: e még romjaiban is ragyogó műkincsek megmagyarázását.

Örömteljes tisztelettel mélyen emele most kalapot az idegen a hölgy előtt.

Es a hölgy nem bánta meg, hogy maradt.

Mily egészen más szemekkel nézé most e romokat, melyek mindmegannyi műemlékek valának!

Kísérője éles fürkésző tekintete a legcsekélyebb részletet sem kerülé el, s mindenről oly vonzólag, oly érdekesen tudott magyarázni, hogy az órák perczeknek tűnének csak.

Növekvő érdekek követték az ifjú hölgy kísérője előadásait, jótékony hatással volt lelkére annak lelkesültsége, melylyel a művészetről értekezett. Keblét mondhatlan boldog örömmérzet hevíté, melyet azonban tévesen, a művészet iránt való érzelme viszhangjának gondolt, holott ezen férfiú egyénisége és nemes lényé volt az, mely egyre nagyobb vonzást gyakorolt reá, s melynek ellenállni nem tudott.

Kezdetben, midőn e férfi hozzá beszélni kezdett, hangját és beszédmódját nyeglének és kissé merésznek találta; úgy hogy szigorú, méltóságos magatartást vélt jónak ellenében kifejtetni; de miként az áprilisi hó elolvad a nap meleg sugarai alatt: úgy tünedezett el az ő hideg visszatartása is az ifjú kellemes, rokonszenves modorával szemben, s rövid idő alatt mint régi jó ismerősök, nyíltan, fesztelenül beszélgettek egymással.

Hiszen e férfiú egész magaviselete oly bizalmat gerjesztő vala, hogy éppen nem találhatott rajta semmi megrovandót.

És valóban a pajkos kedv, mely eleinte az idegen szemében tükröződött, egészen eltűnt azokból s most, midőn e becsületes kékszemek az érdekes női főn pihentek, melynek öntudatos erélyes tartása már a fényképen is oly nagyon megnyeré tetszését, kedves meleg rokonszenven sugárzott azokban, melynek az ingerkedő pajzánssággal semmi köze sem vala.

Hajh! ama büszke tekinteti sötét szemek megigézék az ifjút. Egészen más embernek tűnt fel még önmaga előtt is, mióta ezek bűvös varázsa alatt állott, s bámulva vette észre a változást, melyet az ő művész természetében előidéztek.

Társalgásuk a történelemtől és művészetről folyt, számos eszmét cseréltek a jelen haladás és a jövő reményei fölött.

Igy csevegve feljutottak végre a torony tetejére, itt a gyönyörű látványon egy ideig csendesen elmerengtek; a hallgatást végre a férfiú szakítá meg, rőtszakálu Frigyes ifjúkori első szerelméről beszélve, melynek tárgya Gizela vagy Gella vala, kiről e város is nevét nyerte.

Az ifjú mély érzellemmel ecsetelé Frigyes keserveit, kit a bálványozott lény nem boldogíthatott, mint hogy egy zárda csendes falai zárták előle el. Az ifjú hölgy ábrándos elmélyedéssel hallgatá az elbeszélést; egyszerre azonban felrezzent melázásából, kezét, melyet a kópárkányzaton pihentetett, gyorsan elvoná, mert az ifjú keze érinté.

Szemeit haragosan emelé a férfiúra, kinek tekintete rokonszenves melegséggel pihent rajta úgy, hogy e tekintet pírta csalt az ifjú hölgy szép arczára.

— Menjünk le, hangzék hideg büszkeséggel ajkairól, s gyorsan előre ment a lépcsőn. Megzavarodva, szótlánul követé őt az idegen.

Leérve, megfordult. Arczán hideg, szigorú kifejezés ült, s midőn szólt, hangjában gúny és sarkazmus rejlett:

— Regéltessen még magának e romok által sok csodálatos dolgot és helyezze magát vissza az ó-kor költészetébe. Én már eleget hallottam mindebből. Bár ajkain gúnyos mosoly ült, szeméit nem meré az ifjúra emelni.

Most azonban, midőn rövid üdvözlettel indulni akart, kelle, hogy tekintetével találkozzék, s ekkor látá, hogy a becsületes kékszemek mily esdőleg függnek rajta, mintegy ezeket mondva: Mi rosztat tettünk mi neked? Ismét pír borítá el arczát, de ő szilárdan, néma fejbólintással távozott.

(Folytatása következik.)

Visszatért fecskémhez.

— 1883. —

Itt vagy újra, kedveském,
Kis fecském?!
Fáradtságos út után
Visszatértél körünkbe
S köszöntsz be
Természet szép tavaszán.

Ha én is fecske volnék,
Mit tennék?...
Nem mennél ám ősszel el,
Anélkül, hogy vágyaim
Szárnyaim
Ne követnélek hévvel.

Távol fagyos hidegtől,
Mely megöl
Gyöngéd, piczi madárkát,
Fészket raknánk, kis fecském,
Kettecskén,
Hol fészkelnénk télen át.

Látnád csak, mi édesen
S kényesen
Raknók e nászmenhelyet;
S mily boldogság térne be
Szívünkbe
A mostani bú helyett!

Én volnék és én velem
Hű szívem
Szüntelenül melletted;
Mindent tennék kedvedre,
Hogy egyre
E világot feledjéd.

De mégsem felednök el,
Mint amely
Vigaszt s írt hoz szívünkre:
Édes magyar hazánkat,
Amíg majd
Ujra ébred derűre.

S hogyha kiheverné majd
A sok bajt
Annyi vészes nap után — — —
Ujra jönnénk keblére
S örökre
Vigadnánk a gyász multán!

Édes szeretett hazám!
Ime, lám!
Imám, — szorúlt szívemé,
Szárnyra kel és meg nem áll,
Mig felszáll
Érted égi trón elé!

Desiderius.

A hordó titkai.

— Vig beszélyke. —
(Vége.)

Miska bácsi megmarkolva a hordót, kigurította azt a ház elé, miközben rákezdett az ismeretes dalra:

Egy hamisan jött pénz
Száz igazat elhajt;
Ebül gyült szerzéknek
Ebül kell elveszni!

pipára gyujtott, jobb szemére vágta kalapját, miközben így szólt az ajtóba kiállt Orsolyához:

— Egy meszely bor csak nem fog megártani ily jó vásár után?!

— De még egy pint sem! — válaszolt nevetve Orsolya.

Miska bácsi az ut közepén hagyva a hordót, betért a közeli csapszékbe.

Zsugori uram nem irigylendő helyzetbe jutott. Ha szűk volt a hordó, melyben akaratlanul gubbaszkodott, annál jobban szűkült ő maga a dolog kimenetele miatt. Kezdetben várt türelmesen. Remélte, hogy Orsolyának megesik rajta a szive s majd kiszabadítja. Elmúlt egy óra, egy véghetetem hosszú óra, s egyetlen egy lélek sem tévedett a végzetes hordó tájkára. Köröskörül siri esend, melyet megtörni még Zsugori uram sem bátorkodott. Ő csak a hordó szádallóján keresztül leste a szabadulás perczét.

S a segítség megérkezett; de Zsugori uramnak ezt drágán kellett megfizetnie.

Nyakigláb Náthán, Zsugori uram legmeghittebb barátja, haladt el a hordó mellett.

— Mi a menyörgős! Kisértet fényes nappal. Mintha a föld alól jönne, hallatszok egy siri hang: »Náthán. Náthán!«

Hősünkben megfagyott a vér.

De a hang csak ismétlődött. Náthán félénken maga körül néz, hogy nem vehetne-e észre valakit közelben; de az utcán egy lélek sem volt látható. Végre is, mint egy önkénytelenül kiesuszott összeszorult torkából:

— Nü, khi lármáz itt!?

— Baráthud, Náthánom, lelköm, szivem fele — hangzott mint valami földalatti moraj.

— Hol vagy?

— Khokhocskálj ide, merre az ójamat khidhughom — mondá Zsugori, miközben mutatóujját a szádalló nyíláson kidugta.

— Ah vaih! — kesergett Náthán, eshudák eshudája, hogy keröltél oda be moghadot?

— Ne azt kérdezzél, hogyan keröltem idhe, hanem azt, hogy szabadholok innen ki — hangzott a hordóból s egy kis idő múlva ismét: khérlek Náthán: vedd megh ezt az áthkhozott hordót.

Miska bácsi eközben a koresma ablakából nézte, hogy mi történik a hordó körül. Majd hogy oda nem lett a nevetéstől.

Mint a gyermek, kit valami csinyen értek, félénken sompolygott Náthán Kádárékhöz. Csak Orsolya volt odahaza, a ki a koresmába utasította a gazda után tudakozódó zsidót.

Náthán már messziről hajlongani kezdett Miska

bácsi előtt. Közönyös dolgokon kezdte a társalgást s végre a hordóra tért.

— Szép hordhaja van majsztram, csak úgy nevet az emberre. Szó a mi szó, amilyen a majszter, olyan a munkha is! kár benne csakh az, hogy üres; én finom borral tölténem megh. Mennyiért adja nekhem, én megveszem?!

— A hordó el van adva; a foglaló a zsebemben — veté oda büszkén Miska bácsi.

Náthán nem csüggedt el:

— Thodja mit? én két annyit adhok foglalónakh, csak adja el nekhem a hordhót, merth azt a hordhót nekem khell birnom!

— Hát ha megnyulósodik a bor benne? — kérdi csipősen Miska bácsi.

— Az az én bajom! — mondja Náthán — csakh adja el nekhem a hordóth!

Miska bácsi megszabta a hordó árát. Náthán nagy szemeket meresztett, s alkudni kezdett, hanem Miska bácsi odavág:

— Megadod, vagy nem? A hordó az enyém, te birni akarod; de én nem vagyok kénytelen azt neked eladni!

Náthán egy nagyot sóhajtott, s fogcsikorgatva olvasta le az asztalra a hordó követelt árát.

Végre-valahára hát. Szegény Zsugori! Tizszer is a másvilágon képzelte magát, amíg a hordó Náthán kezeitől gurítva, háza elé ért.

— Ah waih! lasshan, lasshan Náthán, lasshan, ah waih — kiáltozott folyvást a megkinzott.

— Nü, Náthán, mith hozol nekhem? — kérdi Rebekka, Zsugori szeretetreméltó oldalbordája.

— Mith? hát Zsugorit a hordóban! Rebekka csakh hogy kövé nem változott e hir hallatára. Csak akkor tért valamennyire magához, midőn az emberséges Náthán elmondotta neki, mi módon és áron jutott a hordó birtokába. Hallani kellett volna az éktelen kiáltozást, au waiht, amit Rebekka végbevitt. De áttelelni csak nem engedhette férjét a hordóban. Náthán és Rebekka egyesített erővel szabadították ki Zsugori uramat a hordóból, melybe merő felebaráti szeretetből jutott.

— Hogy a phathvarba keröltél magadat a hordóba: kérdi ingerülten Rebekka, koldusbotra juttattál?!...

Zsugori uram mondott valamit a bajusza alatt, valami vigyázatlan esésről, de végre is megvallotta az igazat.

Miska bácsi aznap megkétszerezte a pint bort. Azóta nyugodt lehet. A Zsugori alkalmatlankodásától nem kell többé tartania.

(Tót eredeti után szabadon.)

Csejthei.

TÁRCSA.

Elszört lapok uti naplóból.

Maszlaghy Ferencztől.

(Folytatás.)

II.

Aki azt hiszi, hogy Verona már távolból valamely nagy szerű vagy csak meglepő képet nyújt, az nagyon csalódik. Alacsony, csupán lőrésekkel ellátott kiszögellő várnegyszögek körülik s az utas, ki azon reményvel jó ide, hogy egy darabot lásson

a középkorból, egész tömkelegét látja a modern kornak. Festői paloták, házak, tornyok helyett pusztá sivár falak fogadják, melyek tetejéről unatkozó ágyuk ásítznak a jövőnyre. Azt hinnék, hogy a komáromi sánczok állanak előttünk. A falak tetején itt-ott elő csillámlik a szurony a nap fényében. Messziről mint vakító fényű csillag kápráztatja a szemet s az ember már hajlandó valamely tündéri alakra gondolni, midőn közelb jöven, megpillantja az olasz bakát, ki minden inkább, mint tündéri s kinek szörnyű kötelessége ott sétálni a várfal párkányán harmincz foknyi melegben és ijeszteni a publikumot. Hanem ez csak a kezdete. Az erődtímenyek az egész város körül olyanok, mint a durva fakeret egy klasszikus szép festmény körül. Rontják az első benyomást, tán azért, hogy emeljék becsét az utóbbinak.

Vasárnap volt, midőn, délfelé megérkezem a Catullusok, Cornelius Neposok városába, s az utcák, melyeken átmentem, néptelenek s oly csöndesek volának, mintha a hajdankori Bern Stilicho látogatása felett gyászolna. Csak itt-ott volt látható egy-egy alak, az is falmentében nesztelen léptekkel sietett tova, mintha futna a zaj, az élet elől. S minél mélyebben hatoltam be a város falai közé, annál inkább növekedék csodálatom, bámulatom. Ódon, égbe szaladó magas paloták hosszú sora tárult elém, megfejtülve az idők foga és századok eseményei alatt; majdnem minden házon az elmaradhatlan erkély, gazdag s művészies faragványokkal, — alacsony, tömpe ablakok a legtisztább góth izlésben, disztímenyeik egész teljében. Voltak utcák, melyek egészen Velenczére emlékeztettek, ugyanazon siri csönd, elhagyottság. Jobbról balról magas sötét falak, hatalmat hirdető négyoszögű kövekből rakva, daczosan szembenézve egymással, mintha a Montecchi és Capulettiek átka nehezednék rajtuk. A kevésbbé költői képzelem is ezen utóbbi benyomásnak hatása alatt szárnyakat kap s viszi az embert vissza ama sötét korokba, midőn e falak, e paloták, ezen erkélyek szerepet játszottak.

Jól mondja Jean Paul: »Ha költő vagy, az első benyomást ne engedd magadtól tova tűnni.« Én is ebbe fogózkodtam bele s mikor már itt-ott a modern világ köszöntött, szinte nehezteltem az összhang megzavarása miatt. Az Adige partján levő Lorenzo di Riva fogadása hiába iparkodott a harmóniát visszaállítani; ellenkezőleg nagyon meggyőződött arról, hogy nem vagyok a középkorban.

Ez a város a három történelmi kornak hű kifejezője. Az ó korból vannak nevezetes férfiai, monumentális épületei. A nevezetes római költői triás Tibul, Propertius és harmadika, az elmés és sokszor nagyon pajkos Catullus itt született. Nem különben Vitruvius, Augustus császár udvari építész, ki lángelméje mellett sem tudta annyira vinni, hogy legalább egy rendjelet kapjon. Diákkori szörnyetegeink elseje Cornelius Nepos, kívül annyiszor kelle birkoznunk ifju korunkban, szintén itt pillantá meg a világot. Traján barátja és kegyence az ifjabb Plinius a Panegyricus írója szintén Veronát birja szülővárosául. Ezeken kívül egy sereg ugynevezett híres ember tette meg az örömet Veronának azzal, hogy ott kívánt születni. A római uralom alatt ugy tekinték e várost, mint a birodalom kapuját s aki arra áhított, hogy a világerő Rómát, a heverő oroszlánt fekhelyében háborgassa, először Verona ajtaján kelle kopogtatni. Közel e falakhoz táborozott a keresztény tan győzője és győzöttje nagy Konstantin, midőn Maxentiussal döntő csatára kelvén, az ég felhői között megpillantá a kereszt jelét s azon az örökké nevezetes szavakat: »Ezen jelben győzni fogsz!« Stilicho és Alarich, Theodosius császár és Odoaker itt küzdöttek a világalalomért. S mi maradt mind ebből az akkor oly hatalmas, tekintélyes Veronának mai napra? Költői emlékek és kövek. Amit a költő és

művész lángelméje teremtett, az megmaradt, a többit elfujta a századok viharos szele.

Mindezekre igen jól esett visszaemlékezni azon olasz konyhával vegyes osztrák ebédnél, melyet a Lorenzo di Riva előzékeny tulajdonosa feltálalt. Még nem régiben e hely Mars újabbkori fiainak rendes találkozója volt; mert az olasz földön állomásozó katonáink nem közönséges előszeretettel gyülekeztek össze e kicsiny, de barátságos fogadó termeiben. Talán ezek kedveért tanulta meg a derék ember azt, hogy kevéssel is megelégszünk, ha nincs több s az ember, ha katona és magyar, szereti a paprikát. Az első emeleti alacsony teremben még meglátszottak a maradványai azon időnek, mikor Veronában magyar szót hallani közönséges dolog volt. Egy kopott metszvényben azon jelenet, midőn felséges királynőnk Velenczében egy gazdagon diszitett gondolában, a lagunákon sétát tesz. Másutt az öreg Radeczkynek képe, hanem mindjárt mellette Mazzini, Garibaldi és Viktor Emánuel. A folyosón pedig egy rakás olasz forradalmár azon állapotban, kit miként sodort el a sors szele. Ott van a III. Napoleon ellen merénylő bombavető Orsini is, azon ünnepélyes pillanatban, mikor kelletlen bucsut vesz a világtól. Saját szerű ez az olasz; neki mindegy, rablól, összeesküvő, hazaáruló öngyilkos, csak olasz legyen. Már akkor nagy ember. Annyi pedig tény, hogy közel három évtized óta a dicső Olaszország nevezetes férfiai mind ebből a kategóriából kerültek ki. Egyébiránt ez nem valamennyire szól; mert az olasz kettőt szeret nagyon: dicsőséget és pénzt. Minthogy pedig mind a kettőtől nagyon soványan jut, csinálja mindakettőt ugy, a hogy tudja.

Verona hotelierjei ma is sohajtva emlékeznek vissza azon időkre, mikor mindkettőtől jutott elég. Az a szegény olasz hadnagyooska, kinek szép ezüstös rojt van vállán, de annál kevesebb ezüst a zsebében, eljő, megeszik egy adag risottót s hiszi, hogy megtette azt, amivel chargeja méltóságának tartozott. Az olasz korcsmáros per tu van vele s desert helyébe leül melléje panaszkodni a régi, elmúlt jó idők után. Bezzeg a magyar fiúk nem ettek csak risottót, hanem költöttek urilag, nem volt velük per tu a korcsmáros, hanem ha látta őket messziről, meguralta, s olyan öldöklést vitt véghez baromfiak között, hogy megirigyelte volna egy Heródes, s nem is volt a derék vitéz hadfiaknak vállai ezüstös rojt, hanem volt a zsebökben jó magyar ezüst pénz, melyet nagy uri bőkezűséggel szórtak ide oda s a jámbor taljának nem volt más dolga, mint felszedgetni. Most immár főzi a pilafot, az olla potridát, s egyéb Isten csodáját s áldja magában Cavourt, kinek agyában szülemlett az Unita Italia czífra nyomorúsága.

A becsületes ételgyáros megneszelvén, hogy azok közé tartozom, kik politiko-diplomatiai uton már nem adunk több kenyeret Lombárd-Venezianak, a régi reminiscenciák kellemetes hatása alatt megtön mindent, amire egy olasz korcsmáros képes. Midőn azt kérdém: mennyi idő alatt lehetne a város nevezetességeit megnézni, nem késett a válaszzal, hogy bizony abba belekerül — két hét. Ha csak öt napot szentelek a három történelmi korszak egyes maradványainak, már kikerül tizenöt nap. Egyébiránt hozzá tette, hogy nem kell búsulnom, ő majd gondomat viseli.

»Kalapot kell emelnünk a tisztos ipar előtt« — mondá a büszke Pitt, mikor Franciaországban a bourgeoisie elhagyta műhelyeit, hogy napszámba menjen vért ontani. Én is kalapot emelek minden tisztos ipar előtt, mely igénybe veszi erszényemet, de már gyomromon magam óhajtok uralkodni. Tizenöt nap a Lorenzoban egy kissé sok volna. Azt mondtam, majd megalkuszom a körülményekkel s előbb látni akarom, mennyit ad Verona multjából, jelenéből — egy napra.

(Folytatása következik.)

Hogyan utaztak az ókorban?

A »D. H.« után.

(Folytatás.)

A kocsigyártásban a rómaiak a császárság korában sokkal előbbre voltak mint bármely nép azelőtt vagy azután egész a tizenhatodik századig. Erről egy rövid visszapillantás a római utazó-kocsikra azonnal meg fog győzni. Ezen kocsik, amennyire az akkori mechanikai eszközök csak megengedték, a lehető leggyakorlatiasb és legkényelmesb módra voltak készítve. Leginkább használták a rhedát. A közönséges kétkerekű rheda nyitott volt s feltűnően hasonlított az Oroszországban használt kibitkához. Az urasági rheda négykerekű volt s a körülményekhez képest valódi műremek. Fődelét 4 karyaid vagy más alakok tartották, vagy pedig 4 gazdagon díszített elefántesont, ezüst, aranyozott, sőt tömör arany oszlopon nyugodott. Belseje a legdrágább hímzésekkel volt bevonva, külseje vésett diszmnével, arannyal, ezüsttel s gyöngyökkel volt kirakva. Oldalain ablakok voltak, melyeknek leereszthető keretei vagy festett fátolszöveteszerű kelmével vagy átlátszó fehér üveglapokkal vagy vékony szaruszeletekkel voltak ellátva. Az előkelő romai rhedájának belseje minden képzelhető kényelemmel díszkedett, s Plinius joggal mondhatta: »Oly kényelmesen utaztam ide, mintha csak hálószobában lettem volna.« Cicero pedig ezt írja: »Ezt a levelet egy rhedában ülve mondtam tollba.« Hogy irni az utazás alatt nem tartozott a ritkaságok közé, arra bizonyosság Plinius is, ki mindig egy gyorsíró és számos viasztáblát vitt magával az uton. A legkönnyebb rhedák voltak azok, melyek a császári posták szolgálatára (rhedae cursuales) voltak rendelve, s melyeket az államfutárok, hivatalnokok és katonai személyek használtak hivatalos utazásaiknál.

Nagyon gyors utazásokra a fölötte könnyű, kényelmes és egyszerű alkotású cisium volt használatban, könnyű cabriolet, melybe elülről kellett felülni. Ily kocsik minden állomáson kaphatók voltak a bérkocsisoknál (cisarius), kiknél a megérkezés után azonnal más, gyorsan befogott cisiumba ülni s az utat fenakadás nélkül lehetett folytatni. Hogy az ilyen utazás gyorsasága koránt sem maradt a mi külön postáink gyorsasága mögött, olvashatjuk a többi között Cicerónál, ki azt mondja, hogy a Roscius meggyilkolásának hírére Ameriába vivő küldöncz éjjel 10 óra alatt 56,000 passust, tehát mintegy 12 német mérföldet tett. Az előkelő rómaiak magánfutárai is, kiknek az állami postát nem volt szabad használni, nagyon szerettek cisiumon utazni.

Az alsóbb néposztály s a közönséges emberek nyitott szekert használtak; petorritum volt a neve s hasonlított körülbelül a mi teherhordó szekerünkhez, melyen gyakran a családtagok, szalmakévéken ülve, urasága után utazott.

Szintén utazási czélokra, de nem sietős utazásra, szolgált a covinus, eredetileg gallus harci kocsis, hátul nyitott s a föl-szállásra széles lépcsővel ellátva. Az elül kerek kocsiderék magas támláján gyönyörű ezüstözött vagy aranyozott ércdiszitmény volt, például a ragyogó napisten Helios fogatával s két oldalt a Hórák. Négy oszlopon sátorfődel nyugodott vászonból vagy bőrből, védve a nap heve ellen, a nélkül azonban, hogy a friss levegőt vagy a szabad kilátást elzárta volna. Biturica (Berry) lakói messze vidéken híresek voltak ezen kocsik s ércdiszitményeik művészi készítéséről.

Az említett utazókocsikon kívül voltak még más, azoktól többé-kevésbe eltérő alakúak, azután még különös alkotású járművek, különböző czélokra, például disz-, diadal- és gyász-kocsik, verseny-, és istenkocsik, melyek külső kiállításukra s fényökre nézve messze túlhaladtak mindent, mit a kocsigyártás

terén napjainkban láthatunk. Nemcsak a kocsiderék, hanem a kerekék is, a rud és a járom is fényesen voltak díszítve. Commodus császárnak, mint egykoru írók följegyzik, volt egy kocsija, mely mesterséges szerkezettel a megtett ut hosszát pontosan mérte s megjelölte; más kocsik úgy voltak berendezve, hogy az utazó a csavarorsón nyugvó kocsideréket bármikor tetszésszerűen irányba fordíthatta, hogy a szélről vagy naptól óvja magát vagy a kilátást annál kényelmesebben élvezhesse.

Minthogy a kocsirugonyokat akkor még nem ismerték, hogy nyugodtan utazhassanak, az üléseket bőrszíjjakra erősítették s ruganyos párnákat használtak. A buja Verres Siciliában rózsapárnás kocsin utazott. Egyébaránt a római országutak kitűnő simasága is sokat tett arra nézve, hogy a kocsikban, nem csak mint említettük, irni és olvasni lehetett, hanem Claudius császár, ki szenvedélyes játékos volt, az utazás alatt a kocsiban kényelmesen folytathatta a kockajátékot, anélkül, hogy a játékasztalon valami megmozdulat volna.

(Vége köv.)

RÖVID HIREK.

* **Samassa József** egri érsek ur ő excija az ajaki róm. kath. iskola és kántortanítónház helyreállítási költségeire ezer forintot adományozott.

* **A Szent-László-kápolnát** a Nagyvárad melletti Püspökfürdőben mult hó 27-ikén szentelték fel nagy ünnepélyességgel. Az ünnepélyen József főherceg ő fensége, László és József fia kíséretében és nagyszámu fényes közönség volt jelen. A szertartást N o g á l l János fölszentelt püspök fényes segédlettel végezte; dr. Steiner Fülöp kanonok tartotta az alkalmi szent beszédet. Az ünnepély 11 óra felé ért véget. Délben a püspöki palotában diszbed volt, melyre a főhercegi család tagjain kívül a város polgári és katonai előkelőségei voltak hivatalosak.

* **Legfelsőbb kitüntetés.** A király ő Felsége Beke Antal erdélyi székesegyházi kanonoknak, a közügyek terén szerzett érdemei elismerésül, a III. osztályu vaskorona-rendet díjmentesen adományozta.

* **Sz. István ünnepének nyolczszázados jubileumához.** A nagyjai iránt élő kegyeletben mindig önmagát tisztelte meg a nemzet. E tisztelet kiváló mérvben osztályrésze a magyar nemzetnek, mely jó és balsorsában egyaránt nem szünt meg kegyeletben őrizni nagy férfainak emlékét s miként diesteljes napjaiban azok fényes példáján lelkesült, ugy borus napjaiban épen elődeinek hagyományos honszeretete, e világitó oszlop a pusztaságban, őrizte meg reményét a jövőben. 1083-ban történt, hogy László magyar király Szekesfehérvárott az akkoron szentté avatott István királynak sírját az ország összes főrendeinek s főpapjainak jelenlétében megnyitattván, első apostoli szent királyunk áldástosztó jobbát sértetlenül feltalálá. Jelen évben tehát nyolczszáz éve annak, hogy első, apostoli sz. királyunk jobbjá a nemzet drága ereklyéje lön. A magyar nép nyolczszázad óta kebelében élő őszinte kegyelettel tisztelte ezen ereklyében nagy királynak emlékét és évente egy nemzeti, testvéries ünnepben ezen kegyeletének adóját leróni mindig hazafiai kötelességének ismerte. A magyar nemzet ősi kegyeletéhez illenek sz. István ünnepének ezen évi nyolczszáz éves jubileumát minél fényesebben megülni. És jelen szerény sorok czélja nem egyéb, mint tisztelettel felhívni azok figyelmét, akiktől függ, hogy nemzetünk ezen momentosus ünnepe jelentőségéhez képest megtartassék. Maszlaghy Ferencz, sz. Zsigmondról cz. budai prépost, sz. Jobb öre.

== **Sz. László-társulati ünnepély.** Véroket s hitsorsosaikat segítséggel felvidámítani törekvő társulatnak tagjai, védszentjöknek, dicsősz. Lászlónak áldott emlékét példás áhitattal megszentelték f. hó 1-jén a Ferenczrendiek belvárosi templomában, hol 8 órakor az ünnepélyes nagy szent misét a zárda főnöke, főtiszt. Dosztál Gaudencius, az épületes szent beszédet pedig tiszt. Mészáros Kálmán atya végezte. A jótékonyásra gerjesztő beszédet, a társulat üdvös céljainak előmozdítására, és emlékül többen megszerezték, és eképp a nagy gyűlésben ajánlott jó tanács fogékony szívekre találván, valamint a budapesti egy országunk sok katolikus templomában számos kebleket jótékonyásra buzdított. Az áldások Istene virágoztassa a társulatot sokáig, a filléreiket gyorsan áldozóknak pedig adjon az egekben elenyészhetlen kincseket, kívánja az ünnepély tanuja . . .

* **A budapesti V. kerületi kir. kath. főgymnasium** mult hó 29-én ülte meg fenállásának 25 éves jubileumát. Az ünnepély, Bogisich Mihály prépost budavári plébános által a főgymnasium kápolnájában tartott, háladóisteni tisztelettel vette kezdetét. Az ünnepélyt az igazgató, dr. Corzan Gábor beszéde nyitotta meg, melyben esetelte a főgymnasium alapításának történetét. Utána Kürz Antal tartotta a szépen átgondolt s gyönyörűen kidolgozott ünnepi emlékbeszédet, melyben kimutatta, hogy az elme kiképzetése mellett a szív képzése és vallás-erkölcsös nevelés kell, hogy képezze a tanítézetek egyik főfeladatát. Kassy Gusztáv tanár latin beszéde köztetszést aratott. A Komócsy József által készített ünnepi óda elszavalása és a szózat eléneklése után az ünnepély 12 órakor véget ért. Délben diszebéd tartott.

* **Iskolai értesítők.** A f. 1882—83. iskolai évről megjelent Értesítők közül eddig kettőt kaptunk: 1. A legelső »A Jézus-társasági kalocsai érseki főgymnasium értesítője.« Speiser Ferencz S. J. a »Coleopterák Kalocsa vidékéről« című alatt nagy fáradsággal és szorgalommal teljesített munka eredményét adja a kalocsa-vidéki téhelyröpiék elterjedési viszonyainak ismertetésében. A rovarok gyűjtésében, mint írja, nagy buzgalommal s kitartással támogatta Thalhammer János tanártársa. — A főgymnasiumnak 19 tanára van; gazdag könyvtárral, természetárral és régiségtárral bír. A tanulók száma év elején volt 453, év végén maradt 402. Vallásra nézve r. kath. 421, nemzetiségre nézve magyar 204, magyar német 186 stb. Érettségi vizsgálatra jelentkezett 32, ezek közül 9 kitüntetéssel, 21 egyszerűen érettnak nyilvánítottak. — 2. A s z e g e d i a p á c z a i s k o l á k harmadik tanügyi értesítőjéből kiemeljük, hogy Kapás Arnold sz. Ferencz-rendi áldozár hitoktató mellett 7 okleveles iskolánövér és 2 segédtanító adta elő a törvény által előírt tanfolyamokat. Kézi munka, ének és zongora külön segédtanítók által tanítottak. A hat osztályú jeles intézetnek 343 növendéke volt, kik közül 330 r. kath.

* **A régi egyforintos bankjegyek** 1883. szeptember hó 30-ig minden osztrák és magyar állampénztárnál és hivatalnál elfogadhatnak. El határidőn túl, 1884. szeptember 30-ig csak a központi állami pénztárnál fogadhatnak el fizetesképen. Teljes értéküket azonban csak 1888. június hó 30-án vesztik el. Mely határidőn túl sem fizetesképen el nem fogadhatnak, sem be nem cseréltetnek semmiféle pénztárnál és hivatalnál.

* **Az aacheni városház,** a goth építészeti egyik remeke, mely még a tizenharmadik századból származik, mult hó 29-ikén leégett. Az ugynevezett császártérmet, valamint a nagybecsű gyűjteményeket sikerült megmenteni. — **A kolera** Egyiptomban erősen szedi áldozatait. Az európai kormányok komoly intézkedéseket tesznek, hogy meggátolják ezen öldöklő ragály behurcolását. — **Az Adriai-tenger** apad s Velenczét nagy veszély fenyegeti. A laguna tünekezni kezd. Az Adria királynője úgy fog jární, mint S. Marco, Ravenna, hol századok előttikikötők voltak s most több mértföldre esnek a tengertől.

== **Értesítés.** A társulat tiszteleti tagjai tisztelettel értesítjük, hogy az idei tagilletmények első részlete: Házi Könyvtár

43—44 f. (Gróf Apponyi Albert és Apáthy István, »A magyarországi kath. vallási és tanulmányi alapok és alapítványok«, stb. és Hoványi »Ujabb levelek a fensőbb katolicizmusról.« I.) már szétküldött részint postán, részint Macher és Rosner szállítóczégtól.

IRODALOM.

— A „Tájékozó és egyházművészeti lap“ júliusi füzeté a következő tartalommal jelent meg: Simon Gyula Franciaország jelen viszonyairól. — Hozzászólás az »Ujabb tanulságokhoz«. — Irodalmi szemle. — Egyházipolitikai áttekintés. — Ipolyi Arnold elnöki beszéde az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társ. 1883. közgyűlésén (III. és befejező közl.) — Régi templomi énekeink (II.) Bogisich Mihálytól. — Pálosaink építészeti emlékei (V. közl.) Ádám Ivántól. — Rövid közlemények. — A lelkészkedő papság köréből. — Irodalom. — Vegyesek. — Egy ábra és hangjegyek. — A folyóirat VIII. száma augusztus 31-én fog megjelenni.

— „Néplap“ cím alatt Bartalits Imre kiadó-tulajdonos Ács Géza felelős szerkesztése mellett társadalmi, közgazdasági és a nép összes érdekeit felölelő képes napilapot indít meg július 1-én s mutatószámát már szétküldte. A laphoz »Családi kör« című ingyenes vasárnap mellettket levelet csatolva. A lap célja a népet elvonni a politikától s inkább közművelődését előmozdítani. Ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. — A nép számára talán mégis alkalmasabb lenne a hetilap, — hisz a népek nincs ideje mindennap olvasni s nyári munkaidő alatt hetekig sincs hétköznapon egy szabad percze.

— A Jagieza Lajos ravadi lelkész által szerkesztett „Isten igéje szent beszédekben“ című egyházsónoklati folyóirat 8. füzeté megjelent s hat szent beszédet tartalmaz pünkösdi utáni VIII—XIII. vasárnapokra.

Gyári jelentés.

Ahírtott amerikai gyár, melynek kitűnő gyártmányai s eredeti Singer-féle varrógépei Magyarország minden nevezetesebb városában eladottnak, nehogy a közönség jóhiszeműsége kijátszassék, részint a közönség, részint pedig a gyár érdekében kötelességének ismeri azon külső megismerető jeleket felsorolni, melyek által a gyártmányok a Németországban vagy Bécsben készült varrógépektől megkülönböztethetők.

1. Minden eredeti Singer-féle varrógép aranyozott betűkkel teljes czégünket viseli: »The Singer Manufacturing Co.« — míg az utánzott varrógépek karján rendszerint ilyféle írás áll: »The Sewing Machine« vagy »New Singer Maschine.«

2. Minden eredeti Singer-féle varrógép a kar oldalán aranyozott kereskedelmi bélyeget visel a következő felirással: »The Singer Mfg. Co. N.—Y.« és »Trademark«, míg a hamisított Singer-féle gépeknél rendszerint, hogy a közönség annál bizonyosabban félrevezetessék, hasonlóképen, különféle felirással egy sárga kereskedelmi bélyeg látható, de leggyűrtében e szó található rajta »System«, mely az apró betűk miatt alig olvasható.

Azon tisztelendő urak, kik hajlandók közreműködésük által székhelyök ipartevékenységét emelni, és kevésbé vagyonos egyéneknek (családok vagy iparosok számára) részletfizetés mellett egy jó varrógép beszerzésére segítséget nyújtani, tisztelettel kéretnek, miszerint becses czimöket az »Ulirt budapesti czéggel tudatni sziveskedjenek, hogy az ajánláshoz szükséges árjegyzékek és egyéb nyomtatványok ingyen és bérmentve való átküldése eszközöltessek.

The Singer Manufakturung
New-York, Union-Square 34.

Magyarországi főraktár: Budapest, (váczi utca.) 9—10

Társulati Értesítő.

Jótékony adakozások.

Pauer György fővárosi polgár a Jézus szent gyermek-ségi társulatnak . . . . . 1 frt.

Adakozások

a Szent-László-Társulat részére.

Beszterezebányai egyh. m. 10. elnöki beszédért	2	kr.
Püspöki hivatal Gyulafehérvár	10	—
A csákányi plébánia-hivatalban alakult fióktársulat	frt.	kr.
küldeménye	24	50

Markó József, felső-káldi plébános (A »M. Korona« utján)	4	—
Medrey Zsigm. Bpest, 1883-ra	—	72
Somoskeői Antal Bpest, 1883-ra	—	72
Besztercebányai egyh. m. 10. elnöki beszédért	3	—
Néhai Cserven János, esperes, volt szigetmórosteri plébános hagyománya	5	—
Csupor János, plébános a baltavári hivatól	2	16
Szombathelyi egyh. m. 20. elnöki beszédért	6	—
Veszprémi egyházmegye	65	—
Veszprém egyh. megyei somogy-tót-szt-páli plébánia hiveinek alapítványa	12	—
Halász Mihály, nyug. pécsegyh. m. pléb. alapítványa	50	—
A »M. Állam« utján	1	—
A központi papnövelde lelkiigazgatója és 36 növényképp	26	64
Pannonhalmi főapátság	47	50
Nyitrai egyházmegye	11	62
Makári Gizella 1883-ra	—	72
Bády Valér budapesti szent-ferencz-rendi áldozár, alapítótag, a társulati sz. László-ünnepély alkalmából	3	—

Miseruhák és egyházi szerek

Római katolikus rítusban.

Pontificale-eszközök

a leggazdagabb szerelésig.

ZAMBACH és GAVORA

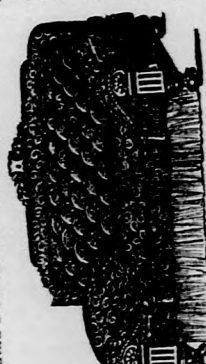
Budapesten, váczi-utca 17. szám.
 Ő Eminentiaja a bibornok Magyarország Herceg Primásának szállítója.
 Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek.
 Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek.

Miseruhák, dalmatikák, pluviálék, albák, rochetek, zászlók, lobogók, Monstranzok, kelyhek, ciboriumok, füstölők, lámpák, gyertyatartók, chinaprobacüzstől,

Budapesti butor-ipartársulat

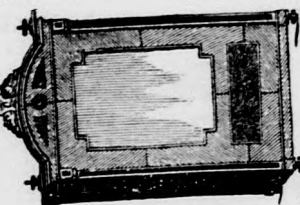
Budapest, Erzsébet-tér 1. sz.
 Műtán mindent magunk saját műhelyeinkben készítünk el a legjobb anyagból, annál fogva azon helyzetben vagyunk, hogy igen tiszelt megbízóinknak a lehető legjutányosabb árakat engedhetünk, saját gyártmányunk mellett a szilárd és legtartósabb munkáért tökéletes jóállást vállalhatunk, melyet ugyan már számos évken át fennálló jó hírnevünk is nyújt. Egyszeresimind bátorodunk az igen tiszelt közönséget, mindennemű **asztalos, kárpitos és esztorgályos butorainkat** a leggyorsabb és legbiztosabb módra készíttetjük, és az általunk készített tárgyakat egyszerűbből a legfinomabbig legújabb válszókat nyújtó raktárunk szives megtekintésére felkérni, egyszeresimind készek vagyunk árkiszámítások, összehállítások, szövetmunkák s berendezésekkel megküldésük mellett a legbiztosabb módra megküldésük végett szolgálni.

Eladás készpénz fizetés mellett.
 2 ruhaszekrény, fény. dírtó 30 frtól felj.
 1 szalon asztal . . . . . 12 . . . . .
 1 kredenz . . . . . 22 . . . . .
 1 pamlag, 2 nagy- és 6 kis támlány . . . . . 70 . . . . .
 1 pamlag, 2 nagy támlány, 6 s 4 szék . . . . . 55 . . . . .
 1 pamlag, 6 szék . . . . . 40 . . . . .
 A garbiturák kívánatra jutta szövetripi, krep, gobelin, eiyem, atlas, brokát, bonros, bársony, klotta vonathatók be.
 A legfinomabb háló- és ebédtermi butorokat tölgyfa vagy dírtóval, mint szintén Boule butorokat is a legnagyobb válszókat. — Képekkel ellátott árjegyzékünket megküldjük ingyen és bérmentve. — Vidéki megrendelések 10%-i előleg mellett pontosan teljesítetnek. — Csomagolási díj 4%-i-ll.

BELFÖLDI ASZTALOS KÁRPITOS BUTOR-KÉSZÍTMÉNYEK.

A legnagyobb válszókat mindennemű kész asztalos kárpitos és esztorgályos butorokból **olcsóbb árak mellett mint bárhol is.** Műtán mi mindent magunk készíttetjük, s a nyers anyagok készpénz mellett több százféle árjegyzékkel, engedésben részesülünk, annál fogva azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy t. ez. megbízóinknak olcsóbb árak mellett szolgálnunk szilárd jó munkával, s így ezen javadalmazás csak t. ez. megbízóink javára szolgál mire ezennel tisztelettel bátorodunk becses figyelemeket felhívni.

200 szobára való butorokat folyton készíttetnek tartatik a leggyorsabb és legbiztosabb módra készíttetjük, s az általunk készített tárgyakat egyszerűbből a legfinomabbig legújabb válszókat nyújtó raktárunk szives megtekintésére felkérni, egyszeresimind készek vagyunk árkiszámítások, összehállítások, szövetmunkák s berendezésekkel megküldésük mellett a legbiztosabb módra megküldésük végett szolgálni.

Először belöldi kárpitos és asztalos butor-gyár.
 Budapest III., rostélyutca, Károlylaknya II. sz. h. a főpostá és megycsüztől (3-10) ház közelében.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek-gyára, harang- és ércöntöde,

Budapesten, Rottenbiller-utca 66. szám,

ajánlja a magas episcopatus, egyházatyák és gondnokoknak rég fennálló és legújában a korszellem igényeinek mindenképen megfelelőleg berendezett, hazánk legnagyobb

harangöntödéjét

jó csengésű, zenészeti összhangu harang-csoportok és egyes harangok készítésére legfinomabb érczből.

Különösen figyelmeztet, a magas kormáng által szabadalmazott vaskoronára, és minden dörszüléstől ment tengelygyaira, melyek által a harangok forgathatók, ennél fogva a megrepedéstől óva vannak, könnyen lödithatók, a haranglbat nem rázkódtatják, egyszeresimind a hang teljes kiterjedését, mélységét és a torony szilárdságát lehetősitik.

Költségvetések és képes árlapok kívánatra díjmentesen küldetnek.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 13-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest, 1883. Nyomatott az Athenaeum r. társ. nyomdájában (Ferencztek-tere Athenaeum-épület).